

כנס הרצליה ה-14

עתיד המזרח התיכון והשפעת הטלטלה האזורית על תפיסת הביטחון של ישראל

הפילנתרופיה במאה ה-21 והשלכותיה על ישראל: מגמות וכיוונים חדשים

נייר מסכם לדיון שהתקיים במסגרת כנס הרצליה ה-14

הדיון בנושא הפילנתרופיה עסק בבחינת הפילנתרופיה כמרכיב בחוסן הלאומי, כגורם משמעותי במסגרת החברה האזרחית ותפקידיה. הרכב הפאנל הוביל את הדיון בסוגייה למבטא את נקודת המבט של הפילנתרופים. מנקודת מבט זו עלו בדיון שני נושאים מרכזיים: היחס וחלוקת התפקידים העכשווית בין ממשלה והסקטור הפילנתרופי והאפשרות הגלומה בפילנתרופיה לקדם אג'נדה ורעיונות שהם בבחינת רעיונות חדשים או כאלה הנמצאים מחוץ לעיסוק הממשלתי. חוסר עיסוק הנובע מסיבות הקשורות בחוסר מודעות או מסיבות הקשורות בהיות הממשלה גוף "כבד" ושמרן. בהיבט זה משמשת הפילנתרופיה והחברה האזרחית מקור חשוב לחינויות ולצמיחה חברתית. הרכב הפאנל הביא גם להתייחסות אישית של הדוברים לסוגיות הרחבות שעלו לדיון, המוטיבציות המניעות אותם ושאלות הנוגעות לפעילות הפילנתרופית השוטפת בה הם מעורבים.

דוברים:

מר **משה כחלון**, יושב ראש, המרכז לרפורמות ומנהיגות - המכללה האקדמית נתניה; לשעבר שר התקשורת ושר הרווחה

Mr. **Moe Levy**, Executive Director, Asper Foundation

מר **אבי נאור**, מייסד ויושב ראש, עמותת אור ירוק

מר **אבנר סטפק**, חבר מועצת המנהלים, בית השקעות מיטב דש

מר **חנוך ברקת**, מנכ"ל קרן דואליס להשקעות חברתיות

גב' **אהובה ינאי**, מנכ"ל מתן

קטנים בנגב הוצגה בהקשר זה כדוגמה למיזם המייצג ניהול ומימון הדומה במאפייניו לאלה של ה"הון סיכון" בתחום ההיי-טק. פרויקט שיבצע ליווי והשמה של בני נוער בגילאי 16-19 שנפלטו ממערכת החינוך הוצג כמתאים גם הוא למודל. שתי הדוגמאות הוצגו כמבטאות אמונה בקשר שבין חינוך איכותי, תעסוקה ושינוי חברתי חיובי כולל.

Mr. **Moe Levy**, Executive Director, Asper Foundation

בדיון בלט מאד התפקיד היזמי של אנשי הפילנתרופיה כחלק ממגמה בה מתרחש פחות במעמדם של ארגונים פילנתרופיים מול התחזקות במעמד היזם בעל האמצעים ההופך לחזות הפעילות כולה. התפתחות זו פוגעת בארגונים עצמאיים שאינם קשורים לחזון פרטני של יזם, ומביאה לצמצום במשאבים אותם מסוגלים ארגונים אלה לגייס. אפקט לוואי למגמה זו הוא עלייה במשקלם של היבטים הנוגעים לאגו של היזם מוביל הפעילות. לצד מרכזיות היזם הוצגה גם טענה לפיה המעבר מפילנתרופיה קלאסית ליזמות חברתית יוצרת הזדמנויות חדשות הנובעות מניסיונם של שחקנים המחפשים תשובה על ההשקעה. בהקשר זה נטען גם כי המעבר לאוריינטציה עסקית המאפיינת את הציר השקעה-תשואה מובילה בין היתר להארכת משך החיים והאפקטיביות של הפרויקט, במיוחד אם הוא אכן מצליח להשיג תשואה. כמו כן מאפשר המעבר ממודל מבוסס תרומה למודל מימוני עסקי להרחיב מאד את מעגל המשתתפים הפוטנציאלי וכך במקום לרכז מאמץ באיתור תורם גדול יחיד ניתן לגייס מימון ממשקיעים רבים ביחידות השתתפות קטנות. בהקשר זה הובאה דוגמה של המוזיאון לאומנות של אונטריו-קנדה שחיפש לאורך זמן רב תורם גדול וברגע שהמיר את החיפוש במכירה של יחידות השתתפות רבות שהופצו באינטרנט הצליח מהר מאד לגייס את ההשקעה הנדרשת לשיפוץ ולהרחבה.

גב' **אהובה ינאי**, מנכ"ל מתן

יכולת ההשפעה שמקנה העיסוק בפעילות הפילנתרופית תפס את עיקר הדיון. משתתפי הפאנל ציינו את העיסוק בפילנתרופיה כאפיק השפעה עבור אנשי עסקים. כזה שמקנה להם את האפשרות להמשיך בפעילותם הרגילה ובמקביל לקדם ערכים חברתיים, לעתים בהצלחה מרשימה. צוין כי לשילוב שבין הפעילות בסקטור העסקי ובין פעילות פילנתרופית עשויה להיות אפקטביות רבה, לעתים גבוהה יותר מאשר פעילות פילנתרופית וחברתית המקודמת ע"י אנשים המקדישים אליה את כל זמנם. נטען כי הדינמיקה העסקית, שכוללת מגע שוטף עם אנשים וארגונים רבים ומגוונים וכן אילוצי זמן, משאבים וגם רוח יזמות, הם לעתים קרובות קטליטורים שמקדמים מאד את אפשרויות הפעילות הפילנתרופית.

מימין לשמאל: **מר חנוך ברקת**, מנכ"ל קרן דואליס להשקעות חברתיות; **מר אבנר סטפק**, חבר מועצת המנהלים, בית השקעות מיטב דש

מודל ואופי הפעילות המאפיין את ענף ההיי-טק עלו בשיחה מספר פעמים כמתאימים במיוחד לפעילות הפילנתרופית, בהיותם משלבים רוח יזמית, תשוקה לעניין, ניסיון בעבודה מכוונת פרויקטים והכרה בצורך ליטול סיכונים וכל אלה יחד עם יכולת כלכלית של יזמים ואנשי עסקים אמידים לקחת את הסיכון. קרן הלוואות לעסקים

את הנושא על עצמה, תפתח ותעמיק את הטיפול בו לרמה הלאומית. עמותת "אור ירוק" הוצגה בהקשר זה כדוגמה לארגון שקידם מאד את הפעילות והעיסוק של המדינה בתחום מניעת תאונות וקידום הבטיחות בכבישים.

ביקורת הושמעה בדיון כלפי הממשלה ביחס לקשר שבין מדיניות מיסוי והיקף כספי הפילנתרופיה. נטען כי בארץ הצטבר עושר עצום המרוכז בידיים פרטיות שחלק ממנו יכול היה להיות מנותב לפעילות פילנתרופית אם היו מתבצעים התאמות ושינויים במדיניות המס.

להשלמת התמונה ולצד הדיון הוצגו בכנס גם ממצאי סקר שהוכן לקראת הכנס לבחינת עמדות הציבור ביחס למימדים שונים של נושא החוסן הלאומי ובמסגרת זו גם לנושא הפילנתרופיה כמרכיב בחוסן הלאומי. הסקר כלל 500 נשאלים המבטאים חתר מייצג של האוכלוסיה (ראו פרטים בנספח). כאשר התבקשו הנשאלים לדרג את המימדים החשובים ביותר לדעתם לחוסן הלאומי עלו המרכיבים המובילים של בטחון, כלכלה ואחדות העם. כאשר נשאלה בהמשך השאלה באופן מובנה, היינו הסוקר הציג לנשאל רשימה מוכנה של מימדים שונים, השתתה התמונה. ההיבטים של חינוך, בריאות ובטחון סוציאלי, כולם קשורים בפעילות פילנתרופית, תפשו בתשובות מקומות גבוהים בדירוג.

מר אבי נאור, מייסד ויו"ר, עמותת אור ירוק

מהתשובות לשאלות הפרטניות בנושאי פילנתרופיה עלתה תפישה ברורה של הציבור לפיה הממשלה היא האחראית לדאוג לנזקים וכי אין להטיל על האזרחים אחריות לטיפול בהם. לצד תשובה זו עלה גם כי רובו המכריע של הציבור רואה את הפילנתרופיה כחשובה וכבעלת תרומה משמעותית לנושא החוסן הלאומי. תפישה זו מופיעה כבולטת במיוחד בקרב ערבים-ישראלים לעומת נשאלים יהודים. עוד עלה מהסקר כי אנשי עסקים נתפשו כסקטור שאינו תורם די לפעילות חברתית.

היבט חשוב נוסף הקשור בפעילות פילנתרופית המונעת ע"י גורמים, בד"כ אינדיבידואלים, מהסקטור העסקי, הוא הצורך בכלי מדידה משוכללים למדידת האפקטיביות של הפעילות הפילנתרופית. למרות שמדובר בדרישה שהיא בגדר נורמה בכלל הפעילות הפילנתרופית קיימת דרישה מצד אנשים העוסקים בפילנתרופיה לכלי מדידה ודירוג משוכללים יותר לתיאור והערכה של פעילות עמותות וארגונים חברתיים באופן שיזכיר את המקום אותו תופשות חברות דירוג אשראי בשוק ההון.

מר משה כחלון, יושב ראש, המרכז לפרורמות ומנהיגות - המכללה האקדמית נתניה; לשעבר שר התקשורת ושר הרווחה

סוגייה נוספת שעלתה בדיון היא היחס שבין פעילותם של פילנתרופים לפעילות ומימון ממשלתי. בהקשר זה ציינו רוב הדוברים בפאנל את העדפתם שלא לשלב בפרוייקטים בהם הם מעורבים כספים או מעורבות ממשלתיים, וזאת עקב הסרבול והמגבלות הבירוקרטיות הכרוכים בשיתוף פעולה עם הממשלה. נטען כי מעורבות ממשלה מאטה מאד את ההתקדמות וההבשלה של פרוייקטים חברתיים ומכבידה על התנהלותם. במשתמע, מרחיקה את הפעילות ממודל היזמות הזריז והגמיש של עולם ההיי-טק והסקטור העסקי היזמי.

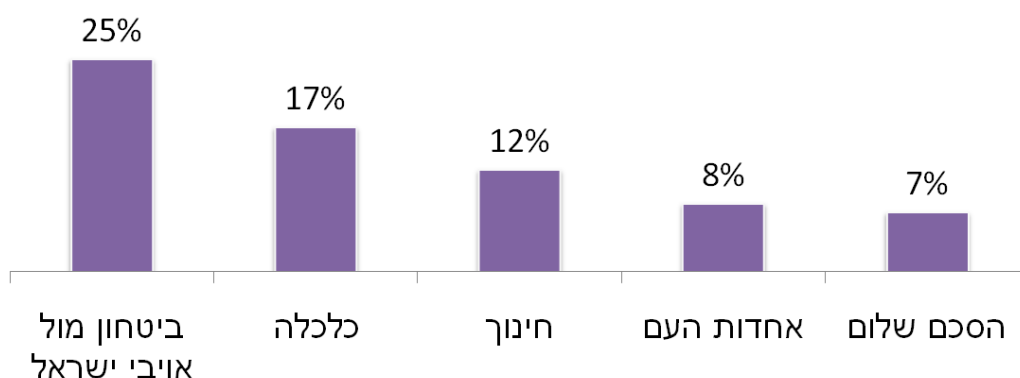
הדיון המשיך באופן טבעי לעיסוק בשאלת חלוקת האחריות שבין הממשלה והסקטור העסקי. ההיקף השנתי של תרומות פילנתרופיות בישראל מגיע לכ-16 מיליארד ש"ח, מחציתו ממקורות בישראל ומחציתו ממקורות זרים. כספים אלה מתפזרים על פני ארגונים ופעילויות רבים, הם אינם יכולים ואינם מתיימרים להחליף את הממשלה. בתוך כך עלה כי אחד השימושים המיטביים לכספי פילנתרופיה הוא בפרוייקטים שהם בגדר "גרעין", היינו קידום רעיון שימחיש חשיבות של נושא או עניין וירכז אליהם תשומת לב ותחילת טיפול כך שבהמשך תיקח המדינה

סקר רווחה, חלוציות ופילנתרופיה עבור קרן רוטשילד קיסריה

ד"ר מינה צמח, מנו גבע

א. הגורמים הבולטים בתודעה כתורמים לחיזוק החוסן הלאומי (זכירה בלתי נעזרת)

"מהם הנושאים החשובים ביותר לדעתך לחיזוק החוסן הלאומי של ישראל?" (שאלה פתוחה)

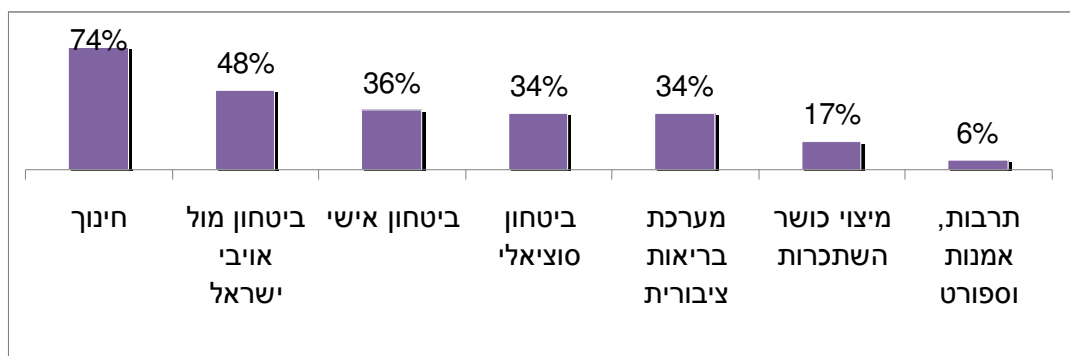

- מוצגים רק גורמים שצינו על ידי לפחות 5% מהמראיינים.
- סדר זה של הגורמים לפי שכיחות היזכור מופיע כמעט בכל השכבות הסוציודמוגרפיות להוציא, כצפוי בקרב הערבים

ב. בחירה בין מספר גורמים (זכירה נעזרת)

"מבין הנושאים הבאים, מה הנושא החשוב ביותר לדעתך לחיזוק החוסן הלאומי?" (סה"כ מקום ראשון ונוספים)

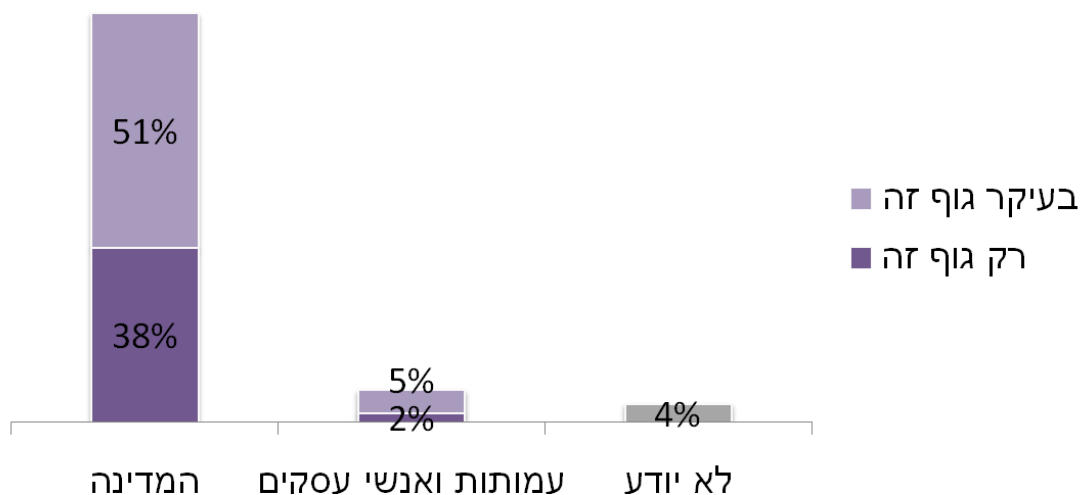
כשהבחירה היא בין מספר גורמים שמוזכרים בפני המראיינים, חינוך עולה מהמקום השלישי לראשון ובטחון מול אויבי ישראל יורד למקום השני

- מוצגים רק גורמים שצינו על ידי לפחות 5% מהמראיינים.
- חינוך מופיע כגורם ראשון בכל שכבות האוכלוסיה. בטחון מול אויבי ישראל מופיע כגורם שני בכל השכבות להוציא, בקרב הערבים שם רק הדרוזים צינו גורם זה.

א. על מי מוטלת האחריות לדאוג לנזקקים?

"האם האחריות לנזקקים במדינה צריכה לחול רק על המדינה או גם על אנשי עסקים ועמותות?"

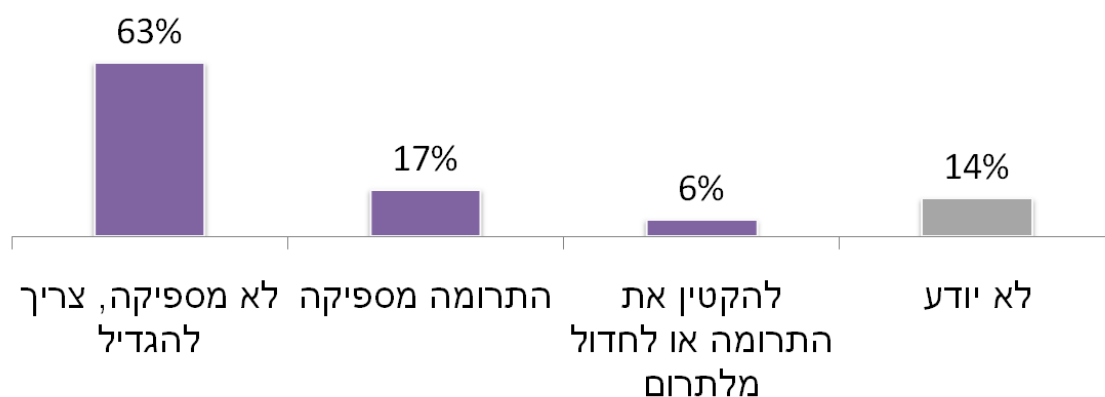

- הטלת האחריות על המדינה שכיחה יותר בקרב היהודים מאשר בקרב הערבים (91% לעומת 80%, בהתאמה)

ב. תרומת אנשי עסקים

ראינו כי לדעת המרואיינים, העול העיקרי צריך להיות מוטל על המדינה. אבל האם תרומת אנשי עסקים מספיקה?

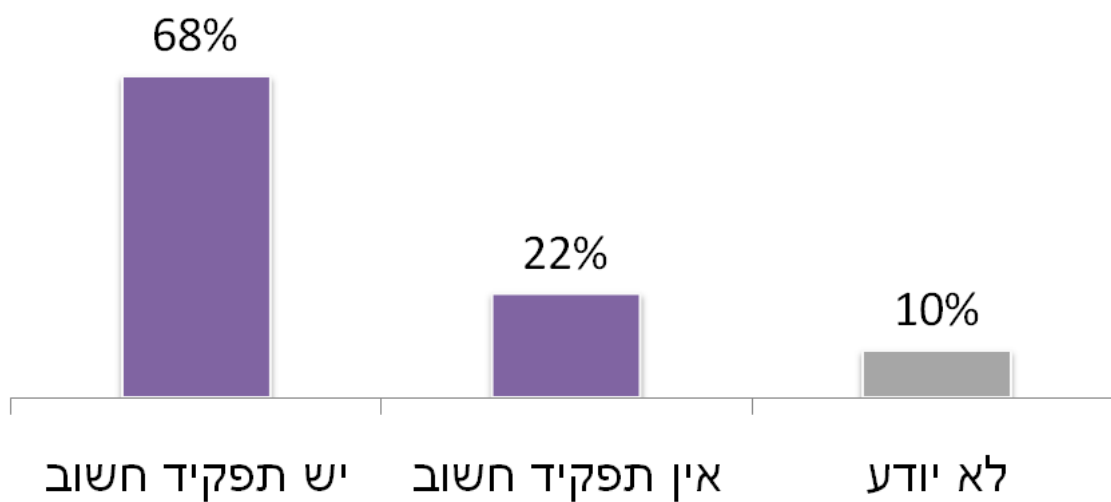
"האם, לדעתך, תרומות אנשי העסקים בארץ לקהילה באופן פרטי מספיקות, או שאינן מספיקות ועליהם להגדיל את תרומתם, או שהיא גדולה מדי, ועליהם להקטין אותה או לחדול מלתרום?"

- יותר ערבים מיהודים (80% לעומת 59%) ויותר ותיקים מעולים (61% לעומת 49%) טוענים שהתרומה לא מספיקה.

ג. התייחסות ספציפית לתפקיד הפילנתרופיה

"האם לפילנתרופיה ולארגונים החברתיים (עמותות וכדומה) יש תפקיד חשוב בחיזוק החוסן הלאומי?"

- ערבים יותר מהיהודים מייחסים חשיבות לפילנתרופיה כגורם לחיזוק החוסן הלאומי (80% לעומת 66%).

רצ"ב קישורית לנייר העמדה שיצא לקראת כנס הרצליה ה-14

הפילנתרופיה כמרכיב בחוסן הלאומי – אורי סלונים

<http://www.herzliyaconference.org/?CategoryID=610&ArticleID=3707>